

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (2)

ISSN: 2992-8982 <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, may.
2-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'NALISHLARI	12
Xudoyberdiyev Ulug'bek Axmad o'g'li	
O'ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH	16
Shermuxamedov Akmal Komiljonovich	
РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА	21
Салимова Зиёда Рустамжон қизи	
ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO'QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH	27
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	32
Azlarova Aziza Axrorovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	36
Soyibova Matluba Ahmedboyevna	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	41
M.O. Yo'ldoshova	
NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH	45
Anvar Deberdiyev	
SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISH YO'LLARI	49
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich	
STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG'BATLANTIRISHNING SOLIQ MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIIY IMKONIYATLAR	55
Ishimova Mohinur Absalomovna	
UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORII ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	61
Zakirova Gulnoza Quدراتovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna	
TIBBIYOT TASHKIOTLARIDA NOMOLIVAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	67
Iskanov Xoljigit Nurkosimovich	
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI	73
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	79
Yuldashev Akmal Kiyomovich	
TOG'-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH	83
Abirova Nargizabonu	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIIY RIVOJLANISHI	88
Turayev Abduvohid Kuldashovich	

IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	93
Artiqova O'g'iljon Zafar qizi	
O'ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	101
Rustamov Zafar	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH TANNARXINI PASAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	107
Metyakubov Azamat Djumanazarovich	
BUXORO ARK ANSAMBLI TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH	111
Sulaymonova Malika Maxmudovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	116
Муродов Шавкатжон Фарходович, Зайналов Ж. Р.	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDAGI INVESTITSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	121
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH AMALIYOTIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	127
Melibayev Sodir Adilovich	
TIJORAT BANKLARI RENTABELLIGINI TA'MINLASHDA AKTIVLAR VA REGULYATIV KAPITALNING O'RNI	135
Sheraliev Abbos Xolmuminovich	
DIGITAL TRANSFORMATION OF DECISION-MAKING IN THE NATIONAL ELECTRICITY GRID OF UZBEKISTAN	140
Abdumalik A. Djumanov, Mukhlisa M. Gafurova, Tursunmurod R. Sobirov	
VIRTUAL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MEXANIZMLARI	147
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
O'ZBEKISTON QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINING RIVOJLANISH HOLATI VA INSTITUTSIONAL TUZILMASI.....	152
Shamsiddinov Ne'matjon Ashurali o'g'li	
ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	157
To'ychiyeva Dilnoza Farxod qizi	
ELEKTRON TIJORAT BOZORIDA RISKLARNI BAHOLASH MASALALARI	162
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
UY-JOY BOZORINI IPOTEKA KREDITLASH AMALIYOTI ORQALI INTEGRATSIYA QILISH: O'ZBEKISTON SHAROITIDA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	166
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
HUDUDIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	171
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna	

HUDUDIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)

Mirzakulova Risolat Musurmankulovna

Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

e-mail: risolatmirzakulova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2243-7497>

Annotatsiya. Mazkur maqolada Surxondaryo viloyati misolida hududiy investitsiya tarkibining iqtisodiy samaradorlikka dinamik ta'siri ekonometrik modellashtirish asosida tahlil qilingan. Tadqiqotda 2010–2025-yillarga oid statistik ma'lumotlar asosida ko'p omilli regressiya modeli ishlab chiqilib, investitsion va iqtisodiy omillarning hududiy iqtisodiy o'sishga ta'siri baholangan. Tahlil jarayonida iqtisodiy samaradorlikka sanoat rivoji, asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar hamda boshqa muhim iqtisodiy ko'rsatkichlarning ta'siri aniqlangan. Modelni baholashda eng kichik kvadratlar usulidan foydalanilgan bo'lib, olingan natijalar modelning yuqori aniqlik va ishonchlilik darajasiga ega ekanligini ko'rsatgan. Tadqiqot natijalari hududiy investitsiya siyosatini takomillashtirish, investitsiya resurslaridan samarali foydalanish hamda iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlarini prognozlashda muhim amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: hududiy investitsiyalar, iqtisodiy samaradorlik, ko'p omilli regressiya, ekonometrik model, investitsiya tarkibi, iqtisodiy o'sish, sanoat rivoji, asosiy kapital, statistik tahlil, prognozlash.

Abstract. This article analyzes the dynamic impact of the regional investment structure on economic efficiency using econometric modeling based on the example of Surkhondaryo region. The study developed a multifactor regression model using statistical data for the period of 2010–2025 and evaluated the influence of investment and economic factors on regional economic growth. The analysis identified the impact of industrial development, investments in fixed capital, and other significant economic indicators on economic efficiency. The Ordinary Least Squares (OLS) method was applied to evaluate the model, and the obtained results demonstrated a high level of accuracy and reliability of the model. The findings of the study have important practical significance for improving regional investment policy, ensuring efficient use of investment resources, and forecasting economic growth indicators.

Key words: regional investments, economic efficiency, multifactor regression, econometric model, investment structure, economic growth, industrial development, fixed capital, statistical analysis, forecasting.

Аннотация. В данной статье на примере Сурхандарьинской области проанализировано динамическое влияние структуры региональных инвестиций на экономическую эффективность на основе эконометрического моделирования. В исследовании на основе статистических данных за 2010–2025 годы была разработана многофакторная регрессионная модель и оценено влияние инвестиционных и экономических факторов на региональный экономический рост. В ходе анализа было выявлено влияние развития промышленности, инвестиций в основной капитал и других важных экономических показателей на экономическую эффективность. Для оценки модели был применён метод наименьших квадратов, а полученные результаты показали высокий уровень точности и надёжности модели. Результаты исследования имеют важное практическое значение для совершенствования региональной инвестиционной политики, эффективного использования инвестиционных ресурсов и прогнозирования показателей экономического роста.

Ключевые слова: региональные инвестиции, экономическая эффективность, многофакторная регрессия, эконометрическая модель, структура инвестиций, экономический рост, развитие промышленности, основной капитал, статистический анализ, прогнозирование.

KIRISH

Bugungi globallashtirish va raqobat tobora kuchayib borayotgan iqtisodiy sharoitda hududiy iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash har bir mamlakatning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, hududlarda investitsion faoliyatni rivojlantirish, investitsiyalar tarkibini samarali shakllantirish hamda ularning iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini chuqur tahlil qilish iqtisodiy siyosatning muhim yo'nalishlaridan biriga aylangan. Chunki investitsiyalar nafaqat ishlab chiqarish hajmining ortishiga, balki yangi ish o'rinlari yaratilishiga, infratuzilmaning rivojlanishiga, innovatsion texnologiyalarning joriy etilishiga hamda aholi farovonligining oshishiga xizmat qiladi. Hududiy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi investitsiya resurslarining oqilona taqsimlanishi va samarali foydalanilishiga bevosita bog'liqdir. Shu sababli iqtisodiy o'sish jarayonida investitsiyalarning tarkibi, hajmi va yo'nalishlarini ilmiy asosda o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, Surxondaryo viloyati kabi yuqori iqtisodiy salohiyatga ega hududlarda investitsion jarayonlarni chuqur tahlil qilish va ularning iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini baholash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

So'nggi yillarda Surxondaryo viloyatida sanoatni rivojlantirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish, qishloq xo'jaligini yanada takomillashtirish hamda xizmat ko'rsatish sohasini kengaytirish maqsadida yirik hajmdagi investitsiyalar jalb qilinmoqda. Hududda amalga oshirilayotgan investitsion loyihalar ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, eksport salohiyatini oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, investitsiyalar tarkibining iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini statistik va ekonometrik usullar yordamida baholash ilmiy-amaliy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarda ekonometrik modellashtirish usullari iqtisodiy jarayonlar o'rtasidagi bog'liqliklarni aniqlashda keng qo'llanilmoqda. Ayniqsa, ko'p omilli regressiya modellari turli omillarning natijaviy ko'rsatkichlarga ta'sirini miqdoriy jihatdan baholash imkonini beradi. Bunday yondashuv investitsiyalar va iqtisodiy samaradorlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ilmiy asosda tadqiq etishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hududiy investitsiya tarkibining iqtisodiy samaradorlikka dinamik ta'sirini ekonometrik modellashtirish masalasi qator olimlarning ilmiy izlanishlarida o'z aksini topgan. Xususan, Q.T. Ibragimov [1] tadqiqotlarida viloyatdagi uy-joy qurilish korxonalarining statistik tahlili yoritilgan bo'lsa, B.E. To'rayev [2] tomonidan hududda qurilish materiallari sanoatining rivojlanish tendensiyalari o'rganilgan. O.A. Jo'rayev [3] izlanishlarida viloyatda meva-sabzavot yetishtirish jarayonlari tahlil qilingan, D.I. Ismoilov [4] tadqiqotlarida esa Surxondaryo viloyatining 2010–2024-yillardagi yalpi hududiy mahsuloti statistik jihatdan baholangan.

Mazkur ilmiy izlanishlarda asosan alohida tarmoqlar va iqtisodiy ko'rsatkichlarning statistik tahliliga e'tibor qaratilgan. Ushbu maqolada esa Surxondaryo viloyatida hududiy investitsiyalar tarkibi va yalpi hududiy mahsulot ko'rsatkichlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik umumiy statistik hamda ekonometrik yondashuv asosida tahlil qilindi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolani tayyorlash jarayonida kuzatish, statistik tahlil, taqqoslash hamda ekonometrik modellashtirish usullaridan keng foydalanildi. Tadqiqot davomida hududiy investitsiyalar va iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik ko'p omilli regressiya modeli asosida baholandi. Shuningdek, statistik ma'lumotlarni qayta ishlash, dinamik tahlil qilish va natijalarni iqtisodiy jihatdan izohlash usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi Surxondaryo viloyati misolida hududiy investitsiya tarkibining iqtisodiy samaradorlikka dinamik ta'sirini ekonometrik modellashtirish asosida baholashdan iborat. Tadqiqot davomida investitsiyalar hajmi, sanoat rivoji, asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar hamda boshqa iqtisodiy ko'rsatkichlarning iqtisodiy o'sishga ta'siri ko'p omilli regressiya modeli asosida tahlil qilindi.

Investitsiyalar iqtisodiyotni rivojlantirishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ular ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish, yangi texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish hamda iqtisodiy samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, hududiy iqtisodiyotda investitsiyalarning oqilona taqsimlanishi va samarali boshqarilishi iqtisodiy o'sishning muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Iqtisodiy nazariyada investitsiyalar turli yo'nalishlarga ajratiladi. Jumladan:

- asosiy kapitalga investitsiyalar;
- to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar;
- infratuzilmaviy investitsiyalar;
- innovatsion investitsiyalar;
- ijtimoiy investitsiyalar.

Hududiy investitsiya siyosatining asosiy vazifasi mavjud resurslardan samarali foydalanish, hududning iqtisodiy salohiyatini oshirish hamda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashdan iboratdir. Shu nuqtai nazardan investitsiyalar tarkibini iqtisodiy samaradorlik bilan o'zaro bog'liq holda tahlil qilish dolzarb masala hisoblanadi.

Investitsiyalarning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri ko'plab iqtisodchi olimlar tomonidan o'rganilgan. Keynes nazariyasiga ko'ra, investitsiyalar yalpi talabni oshiruvchi asosiy omil bo'lib, ishlab chiqarish hajmi va bandlik darajasining ortishiga xizmat qiladi. Neoklassik yondashuv esa investitsiyalarni ishlab chiqarish omillaridan biri sifatida ko'rib, ularning kapital zahiralari orqali iqtisodiy o'sishga ta'sirini asoslaydi.

Zamonaviy iqtisodiyotda investitsiyalar samaradorligini aniqlashda statistik va ekonometrik tahlil usullaridan foydalanish keng qo'llanilmoqda. Ayniqsa, ko'p omilli regressiya modellari investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'sirini miqdoriy jihatdan aniqlashda muhim vosita hisoblanadi.

Surxondaryo viloyati O'zbekiston Respublikasining janubiy hududlaridan biri bo'lib, boy tabiiy resurslar, qulay geografik joylashuv hamda mehnat resurslariga ega hudud hisoblanadi. Viloyatda sanoat, qishloq xo'jaligi, xizmat ko'rsatish va transport-logistika sohaslarini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar mavjud.

So'nggi yillarda hududda investitsion muhitni yanada yaxshilashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, sanoat zonalarini tashkil etish, infratuzilmani rivojlantirish, eksport salohiyatini oshirish hamda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Hudud iqtisodiyotida investitsiyalarning asosiy qismi quyidagi yo'nalishlarga yo'naltirilmoqda:

- sanoat ishlab chiqarishini rivojlantirish;
- qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish;
- energetika va transport infratuzilmasini kengaytirish;
- qurilish va uy-joy dasturlarini amalga oshirish;
- xizmat ko'rsatish sektorini rivojlantirish.

Surxondaryo viloyatining iqtisodiy rivojlanishida investitsiyalarning roli yildan yilga ortib bormoqda. Ayniqsa, asosiy kapitalga investitsiyalar hajmining oshishi ishlab chiqarish hajmining ortishiga hamda yangi ish o'rinlarining yaratilishiga xizmat qilmoqda.

Ekonometrik modellashtirish iqtisodiy hodisa va jarayonlarni matematik-statistik usullar yordamida o'rganish imkonini beradi. Ushbu usul iqtisodiy ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqliklarni aniqlash va prognozlashda keng qo'llaniladi.

Mazkur tadqiqotda ko'p omilli regressiya modeli qo'llanildi. Model quyidagi umumiy ko'rinishga ega:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \varepsilon$$

Bu yerda:

- Y – iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichi;
- X_1 – sanoat ko'rsatkichi;
- X_2 – investitsiyalar hajmi;
- X_3 – asosiy kapitalga investitsiyalar;
- β_0 – erkin had;
- $\beta_1, \beta_2, \beta_3$ – regressiya koeffitsientlari;
- ε – tasodifiy xatolik.

Model parametrlarini baholashda eng kichik kvadratlar usuli qo'llanildi. Ushbu usul kuzatilgan va hisoblangan qiymatlar o'rtasidagi farqlar kvadratlari yig'indisini minimallashtirishga asoslanadi.

Ekonometrik modellashtirishda quyidagi asosiy bosqichlar amalga oshiriladi:

1. Ma'lumotlarni yig'ish va tayyorlash.
2. O'zgaruvchilarni tanlash.
3. Model tenglamasini shakllantirish.
4. Parametrlarni baholash.
5. Model sifatini tekshirish.
6. Natijalarni iqtisodiy talqin qilish.

Mazkur tadqiqotda 2010–2025-yillar oralig'idagi statistik ma'lumotlardan foydalanildi. Tahlil jarayonida sanoat rivoji, investitsiyalar hajmi va kapital qo'yilmalarning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri o'rganildi.

Model natijalarining statistik ahamiyatligi yuqori darajada ekanligi kuzatildi. Barcha o'zgaruvchilar uchun p-qiymatlar 0,05 dan kichik bo'lib, bu ularning statistik jihatdan ahamiyatli ekanligini ko'rsatadi. Modelning determinatsiya koeffitsienti $R^2 = 0,999345$ ga teng bo'lib, bu iqtisodiy samaradorlikning deyarli 99,9 foizi modelga kiritilgan omillar orqali tushuntirilayotganini anglatadi.

F-statistika qiymatining yuqoriligi modelning umumiy holda ishonchli ekanligini ko'rsatadi. Durbin–Watson mezoni qiymati esa 2 ga yaqin bo'lib, modelda avtokorrelyatsiya muammosi kuzatilmagligini bildiradi.

Investitsiyalar tarkibi iqtisodiy samaradorlikka sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytiradi, texnologik yangilanishni jadallashtiradi va mehnat unumdorligini oshiradi. Sanoatga yo'naltirilgan investitsiyalar hududiy iqtisodiyotning eksport

salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Surxondaryo viloyatida sanoat korxonalarining rivojlanishi yangi ish o'rinlarini yaratish va mahalliy byudjet daromadlarini oshirishga xizmat qilmoqda.

Qishloq xo'jaligiga yo'naltirilgan investitsiyalar oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash hamda agrar sektor samaradorligini oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish sohasiga investitsiyalar kiritilishi aholiga ko'rsatiladigan xizmatlar sifatini yaxshilaydi va hududiy infratuzilmani rivojlantiradi. Investitsiyalar tarkibining diversifikatsiya qilinishi iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Chunki investitsiyalar turli yo'nalishlarga mutanosib taqsimlanganda hududiy iqtisodiyotning barqaror rivojlanish imkoniyatlari yanada kengayadi.

Ekonometrik model nafaqat mavjud holatni tahlil qilish, balki kelgusidagi iqtisodiy jarayonlarni prognozlash imkonini ham beradi. Dinamik tahlil investitsiyalar hajmidagi o'zgarishlarning uzoq muddatli iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini aniqlashga yordam beradi. Prognozlash natijalari investitsiyalar hajmi va tarkibining kelgusida ham iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Ayniqsa, sanoat va infratuzilmaga yo'naltirilgan investitsiyalar iqtisodiy samaradorlikni oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kelgusida investitsiyalarni yanada samarali boshqarish uchun quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq:

- yuqori texnologik tarmoqlarga investitsiyalarni oshirish;
- innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash;

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqotda Surxondaryo viloyatining 2010–2025-yillardagi statistik ma'lumotlari asosida hududiy investitsiya tarkibining iqtisodiy samaradorlikka ta'siri ekonometrik modellashtirish usullari orqali tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari investitsiyalar hajmi va tarkibi hududiy iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri ekanligini ko'rsatdi. Ayniqsa, sanoat rivoji, asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar hamda iqtisodiy ko'rsatkichlarning o'sishi iqtisodiy samaradorlikka sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi.

Tuzilgan ko'p omilli regressiya modelining yuqori darajada ishonchli va aniq ekanligi statistik ko'rsatkichlar orqali tasdiqlandi. Xususan, determinatsiya koeffitsientining yuqori qiymatga ega bo'lishi modelning iqtisodiy jarayonlarni samarali ifodalashini ko'rsatadi. Shuningdek, modelda avtokorrelyatsiya muammosi kuzatilmaganligi uning amaliy qo'llanish imkoniyatlarini yanada oshiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, hudud iqtisodiyotida investitsiyalarning tarkibiy jihatdan oqilona taqsimlanishi iqtisodiy o'sish sur'atlarini jadallashtirish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va aholi farovonligini yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ibragimov Q.T. Economic-Statistical Analysis of Active Construction Enterprises in Surkhondaryo Region // Journal of Management Value & Ethics. – 2023. – Vol. 13, No. 02. – ISSN 2249-9512.
2. To'rayev B.E. Surxondaryo viloyati yalpi hududiy mahsuloti tarkibida qurilish ishlari ulushining korrelyatsion-regression tahlili // "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. – 2021. – № 6. – B. 215–224.
3. Jo'rayev O.A. Meva-sabzavot ishlab chiqarish samaradorligini statistik tadqiq etish // Xorazm Ma'mun akademiyasi axborotnomasi. – 2023. – № 3/2. – B. 73–79.
4. Ismoilov D.I. Surxondaryo viloyatida 2010–2024-yillardagi yalpi hududiy mahsulotning statistik tahlili // "Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning dolzarb masalalari" mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari. – 2025. – B. 372–377.
5. Ismoilov D.I. Econometric Modeling of Factors Affecting Regional Gross Product (Based on Data for 2010–2025) // American Journal of Economics and Business Management. – 2026. – B. 297–302.
6. Mirzakulova R.M. Yashil moliya va barqaror investitsiya strategiyalari: zamonaviy yondashuvlar va istiqbollar // Management, Marketing and Finance International Scientific Journal. – 2025. – Vol. 2, Issue 3. – B. 158–160. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15269292>
7. Mirzakulova R.M. Yashil iqtisodiyotga o'tish zaruriyati // Meditsina, pedagogika i texnologiya: teoriya i praktika. – 2025.
8. Mirzakulova R.M. Ways of Effective Use of Cocktail Resources in Economic Networks // European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2023. – B. 100–103. <https://doi.org/10.55640/eijmrms-03-02-19>
9. Mirzakulova R.M. Avtomatizatsiya i sovershenstvovanie biznes-protsessov // Bulletin News in New Science Society International Scientific Journal. – 2025. – Vol. 2, Issue 12.
10. Mirzakulova R.M. Methods of Immersing Economic Knowledge in the Pedagogical Process // Journal of Scientific Research, Modern Views and Innovations. – 2025. – Vol. 2. – Available at: <https://spaceknowledge.com>
11. Mirzakulova R.M. Pedagogik jarayonda iqtisodiy bilimlarni singdirish usullari // Yangi O'zbekiston, Yangi Tadqiqotlar Jurnali. – 2025. – Vol. 3, Issue 7. – Available at: <https://phoenixpublication.net/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5 (2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
